

Siristä nälkävyötäs! Nälkä ja puute koettelevat veljiä

Ihanassa kesävaatteessansa nähtiin luonto, tuoksuen heilimöitsi pelto, ja parasta toivoivat Impivaaran miehet. Mutta kerranpa tuuli äkisti viskautui pohjoseen, sieltä liehtoi hän tuimasti pitkän, suvisen päivän ja saattoi ilman viileäksi, koleaksi. Väsymättä hän liehtoi, kunnes viimein illan tullessa hän vaikenä ja vaipui lepoon. Kuin hauta oli äänetön ja kylmä tämä yö, ja pellon povella makasi harmaa halla kuin tukehuttava painaja nuoren immen kukoistavalla povella. Ja seuraavana aamuna katseli aurinko murheisella silmällä yön tekoja, hyyrteistä, jäätynyttä laihopeltoa. Astuivat myös veljekset varhain pirtistänsä ulos, huomasivat kamostuen hallan hävitystyön, ja synkeäksi kävi heidän mielensä. Kahden, kolmen päivän päästä näkivät he tuon ennen mehevän laihon valkeana, kuihtuneena edessään.

JUHANI. Niin meni toivomme, kultainen niittomme meni. Olki on jäljellä, mutta tähköpää keikkuu siinä kuivana, ilman ydintä ja voimaa. Niin, pojat, temmattiin meiltä tulevan vuoden suurus.

TUOMAS. Kova isku, varsinkin koska muistelemme, kuinka tiukka täällä jo on metsien otus. Niinhän kuin ilvekset me samosimme menneenä syksynä salot tuhansiin ristiin, ja saimme tuskin talveksemme ravinnon.

JUHANI. Mikä on siis tehtävänä? Emmehän vielä juuri näin heitä peltoamme, jonka me hiellä ja vaivalla valmistimme ahon jäykästä kamarasta.

TUOMAS. Sitä emme tee, vaan syksyllä kylvämme peltomme taas, tietäin että vaihtelee täällä hallaiset ja hallattomat vuodet ja että päältä iskein hallattomia löytyy kuitenkin enemmän kuin noita kirottuja hyyrrepartaisia.

AAPO. Uskonpa hallan käyvän tervehtimään meitä ehkä jokaisena kesänä, niinkauan kuin Sompiosuo tuolla alhaalla on sammakkojen ja karpaloin kotona. Niinpä kaiketi. Sentähden, jos mielimme tästälähin säilytellä peltoamme hallalta, niin kuivatkaamme suo, johtakaamme vesi ja kosteus sen pohjasta pois, raivaten ja kaivellen siihen ojia. Ja siinäpä taas lyömme kaksi yhdellä iskulla: yht'aikaa poistamme pelloistamme hallan ja teemme itsellemme uutta niittua.

TUOMAS. Sen luullakseni katsomme parhaaksi kaikki. Niin on meidän tehtävä, jos tahdomme tänne sydänmaahan rakentaa itsellemme taloa.

Lapiot ja kirveet olalla, läksivät he eräänä päivänä alas suohon sitä raivaamaan ja ojittamaan. Kaivoivat he ensin valtaojan, suoran ja syvän, ja siihen johdattivat pienempiä molemmilta puolilta; ja korkeita harjuja sammaleista, mudasta ja savesta nousi pian ojain partaille. Kasvoi siinä kuihtuvia, matalia koivuja; ne kaadettiin ja kannettiin kasoihin seuraavana kesänä poltettaviksi; ja uutta niittua karttui Impivaaran taloon. Niin he työskentelivät monta raskasta päivää varhaisesta aamusta myöhäiseen iltaan. Ja ojitettuna nähtiin lopulta suurin osa kolkkoa Sompiosuota, jonka pinta nyt rupesi päivä päivältä käymään aina kuivemmaksi.–Mutta kylvö-aika oli tullut, ja taasen kylvi Tuomas pellon, ja pian kohosi maasta oras.–Talvensa viettivät veljekset samoin kuin menneen, lukua harjoitellen; ja olipa viimein vähäkatkismus tarttunut heidän muistoonsa. Mutta eivät pysäyneet vielä Eero, Lauri ja Aapo, vaan jatkoivat lukuansa yhä eteenpäin kohden katkismuksen loppua. Nälkäisellä vatsalla istuivat he monta päivää kirjansa ääressä; sillä huonosti oli otus karttunut menneenä syksynä, ja lyhyempi kuin ennen oli ollut heidän aikansa pyyntiin. He kyllä retkeilivät metsissä nytkin, hiihdellen ympäri, mutta tiukka oli heidän vaivansa palkka.

Tulipa viimein viherjötsevä kesä, ja reheänä kasvoi ruis Impivaaran pellolla. Mutta kerran taasen tuuli äkisti pohjoseen kääntyi, sieltä liehtoi hän tuimasti pitkän kesäpäivän, kunnes hän illan tullessa vaikenä ja vaipui lepoon. Kuin hauta niin äänetön ja kylmä oli yö, ja pellon povella makasi harmaa halla, hengittäen kuoloa kylmää. Varhain seuraavana aamuna astuivat veljekset pirtistänsä ulos ja katselivat kauhistuen hävitystä vainiolla. Ja valkeana, lakastuneena kajasti pian äsken viherjötsevä laiho. Tuumiskelivat miehet mitä nyt tehdä ja mihin keinoon ryhtyä, ja harkitsivat parhaaksi, raivaten ja kaivellen perinpohjin kuivata Sompiosuo, josta he tiesivät hallan nousevan heidän pelloillensa. Niin he päättivät, ja möyräilivät ja kaivelivat sumuisessa suossa, kuluessa kuumen kesän, nähden usein mieltä synkistävää nälkää. Oli silloin työpäivä raskas; väsyneinä käyskelivät he kotiansa vasta auringon laskiessa, ja tuskan ja vaivan musta juonne ympäröitsi vaisun miehen huulet.

Mutta syksyn tullessa oli suo jo reunasta reunaan ojassa ja kuivaksi nurmeksi muuttunut sen kamara; ja oli siinä veljeksillä uusi, oivallinen niittu, lakea Sompioniittu. Taasen pelto kylvettiin, ja kuokittu oli uusia sarkojakin ahosta kesäkylvöä varten tulevaksi kevääksi. Mutta metsäotuksen karttumista oli kovin hämmentänyt menneen kevään kylmyys, ja vähemmin kuin koskaan ennen ehtivät nyt veljekset hankkia varoja talveksi. Kovin siis kiristi heitä nälkä tämän talven kuluessa, jona syllänpaksu lumi peitti maan ja pakkasen oli ankara. Seinät paukahtelivat, kivet ja kalliot halkesivat, ja pienet lintuset putoilivat lumisiukaleina, kuolleina ilmasta alas. Huomasipa usein matkamies, että sylki hänen suustansa jäätyi ilmassa kiinteäksi palloksi, ja kun ehti se maahan, liukui se kilisten tallan sileällä jäljellä.–Eräänä tämänkaltaisena päivänä, kun pohjonen kiljui

vaalean, kirkkaan, kylmästä kipenöitsevän taivaan alla, istuivat veljekset pirttinsä hioittavassa lämpymässä, keskustellen tilastansa, millä keinolla tyydytettäisiin naukuva maha.

JUHANI. Tämä ei käy laatuun. Enemmin kuin vuorokausi on mennyt sitten kun viimeiseksi söin. Ja mitä herkkua söin silloin ja kuinka suuren kimpaleen? Tuhannen tulimmaista! kaksi kuivaa, pihkaista oravan koipea. Mutta sellaisesta atriasta ei ole aikamiehen mako suuriakaan tietävänänsä. Mitä sanot, Tuomas?

TUOMAS. Siristä nälkävyötäs.

JUHANI. Katso: olenpa keskeltä pieni kuin armahin röökinä, pieni kuin ruskea vihalainen; mutta se konsti ei auta meitä ijäksi. Ei auta, vaan mikä on tehtävämme, se tehkäämme, ja pian. Sydän kuristuu, veljeni, sydän kuristuu ja kolkosta ikävyydestä lakastuu miehen mieli.

SIMEONI. Olisko tässä enään muuta keinoa edessämme, kuin maantie, kerjäläisen pitkä ja kova peltosarka?

JUHANI. Se olkoon viimeinen pelastuksen tie.--Mutta minä hengitän kuin tyhjästä tynnöristä. Eikö enään keksi yhtään ainoata konstia ja koukkua veli Aapon aivo?

AAPO. Mitä voimme saattaa matkaan tyhjästä?

JUHANI. Tyhjästähän on luotu koko tämä maailmakin. Miksi ei syntyisi siitä sitten edes yksi kappale tamppukakkua?

AAPO. Jos kaikkivaltiaita olisimme.

JUHANI. Ah! jos olisimme edes heidän pitenttipoikiensa, niin nytpä hyppelisimme tuolla kultaisilla kartanoilla, ja mannaa, pojat, paljasta mannaa söisimme ja hunajaa joisimme kuin vettä virrasta vaan. Niinpä herrastelisimme; ja syljeskellen kuultelisimme kun jokin kerjäläisrukka maan päältä meille kertoilisi seitsemästä vihelijäisestä veljeksestä tuolla alhaalla mutaisen Sompiosuon varrella, jotka oljentelevat savuisessa pirtissä kuin nahkasiivet toinentoisensa niskoilla hongan holossa, ja näkevät nälkää kuin sudet.

EERO. Mitä turhia kuvaillet? Käykäämme Kuokkalan korpeen tarkemmin tutkimaan tuota seutua, jonka syksyllä liian helposti heitimme.

JUHANI. Kontiot menivät sieltä helvettiin; se on melkein vissi asia.

EERO. Melkein! Mikä hulluus tässä istua nälässämme ristissä käsin, kun ehkä voimme toimittaa itsellemme oivalliset paistit? Toivomme on heikko, mutta koettakaamme, lähtekäämme mainittuun korpeen, ja ellemme kohtaa siellä karhua, niin kenties jonkun muun otuksen. Mutta jos ei tämäkään onnistuisi, niin onhan silloin lähellä Kuokkalan talo, josta saamme lainaksi ainakin leivän miestä kohden ja ehkä vielä muutaman vakan herneitäkin. Ihmisiin on tässä viimeinkin turvattava, ellei omat keinomme onnistuisi.

Seitsemän veljestä (12. luku)